

DECLARATSIA UNIVERSALĂ TI-NDREPTURLI-A OMLUI

ZBOR NĂINTI

Ti-atsea că pricânushtearea-a nămuziljei nativă shi-ndrepturli egali shi nealienabili-a tutâlor membrilji-a taifâljei a omlui easti fimelju-a li-bertatiljei, a-ndriptatiuljei shi-a irinjljei din lumi,

Ti-atsea că nitingisearea shi atimusearea-a-andrepturlor a omlui dutsea la comportâri barbari cari u prusvulisea sinidisea-a uminitatiljei, sh-ti-atsea că adrariljei lumi tu cari iatsâli umineshtsâ va s-hârsească di libertatea di zbor shi pisti shi va s-hibâ liberi di firca shi urfanjea easti proclamată ti nai ma analtul ideal a cafi unlui om,

Ti-atsea că important easti că-ndrepturli-a omlui s-hibâ afiriti cu sistemlu juridic că s-nu hibâ omlu pintu pi-atsea ta s-mutâ contra-a tiraniiljei shi tirinsearea,

Ti-atsea că important easti că sâ-lji si da indati developarea-a relatsiilor di uspitsâlji anamisa di miletsli,

Ti-atsea că miletsli-a Natsiunilor Uniti cu Harta nica nă oară u confirmară pistusinea-a lor la-ndrepturli fundamentali-a omlui, la nămuzea shi valoarea-a personalitatiljei uminească shi egalitatea-a bârbatlui shi-a muljeariljei shi ti-atsea că apufâsiră că sâ-lji indati-a developariljei sotsială shi s-li amelioreadzâ conditsiili ti banâ tu ma marea libertati,

Ti-atsea că statili membri u loară obligatsia tu colaborari cu Natsiunili Uniti s-u asigurâ tinjisearea ghenerală shi aplicarea-a-ndrepturlor a omlu shi libertâtsli fundamentali,

Ti-atsea că acâchisearea ghenerală-a lushtor ândrepturi shi libertâts easti di nai ma marea importantsâ ti-ntreaga realizari-a lishtei obligatsii,

Adunarea ghenerală

Uproclameadzâ aestâ Declaratsii Universală ti-ndrepturli-a omlui ca un standard comun cari lipseashti s-lu-agiungâ tuti miletsli shi tuti natsiili cu tsi cafi unâ individua shi cafi un organ a sotsietatiljei, cara va u-aibâ dipriună ân videari aestâ Declaratsii, va shi-u aibâ tendintsa că prin ânvitsarea shi educatsia s-aducă la tinjisearea-a lushtor ândrepturi shi libertâts shi cu metрили progresivi natsionali shi internatsionali s-hibâ asigurată pricânushtearea shi tinjisearea-a lor ghenerală sh-di dealihealui cum anamisa di miletsli-a singurilor stati membri, ashi shi anamisa di miletsli-a tsilor teritorii cari suntu sum administrarea-a lor.

Articulul 1

Tuti iatsâli umineshtsâ s-fac liberi shi egali la nămuzea shi-ndrepturli. Eali suntu hârziti cu fichiri shi sinidisi shi lipseashti un cu alantu sh-si poartâ tu duhlu-a frâtsâljiljei.

Articulul 2

Tuti-ndrepturli shi libertâtsli dit aestâ Declaratsii âlji pricad a cafi unlui insu independent di rasa, băeaua-a chealiljei, sexul, limba, pitea, minduearea politică ică altâ, orighina natsională shi sotsială, starea di aveari, fatsirea ică cari tsi s-hibâ alti conditsii.

[Missing 2nd paragraph]

Articulul 3

Cafi un ari-ndreptul ti banâ, libertati shi sigurantsa-a personalitatiljei.

Articulul 4

Canâ nu poati s-hibâ tsânut tu sclâvilji ică supuniri: sclâviljea shi comertslu cu sclavi s-azâptăseashti tu tuti formili.

Articulul 5

Canâ nu lipseashti s-hibâ loat la pidipseari ică la comportari ninjilăoasă, niuminească shi-arshionasă ică la ghizai.

Articulul 6

Cafi un ari-ndreptu pisti tut s-hibâ pricânâscut ca un subiectu juridic.

Articulul 7

Tuts suntu egalji dininti-a nomlui shi au ândreptu, fârâ canâ soi di discriminari, la egala apurari-a nomlui.

Articulul 8

Cafi un ari-ndreptu că tribunalili natsionali efectiv s-lu-apură di frândzearea-a-ndrepturlor fundamentali cari lj-suntu pricânâscuti cu constitutsia shi nomurli.

Articulul 9

Canâ nu poati după vrearea-a vârnului s-hibâ âncljis, detsânut, niti avinat.

Articulul 10

Cafi un ari-ndreptul egal didip la giudicarea-ndreaptă shi publică dininti-a tribunalui independent shi obiectiv cari va s-detsidă ti-ndrepturli-a lui shi obligatsiili sh-ti orighina-a cafî unlui act criminal tsi-lji si arucă-a lui.

Articulul 11

Cafi un acuzat ti act criminal ari-ndreptur s-hibă lugurist că nu-i căbati până tsi pi bazaa nomlui, căbatea nu s-confirmă la un protses public la cari lj-suntu asigurati tuti garantsii lipsiti ti apurarea-a lui.

Cană nu poati s-hibă giudicat ti acti ică omisiunji cari nu fac act criminal după-ndreptul natsional ică internatsional tu chirolu cându suntu fap̃ti. Tut ashi nu poati s-hibă curmată ma greauă ghizai di atsea cari putea s-hibă aplicată tu chirolu cându-i fap̃tu actlu criminal.

Articulul 12

Cană nu poati s-hibă după vrearea-a altului loat la minteari tu bana-lji particulară, taifa, casa ică correspondentsia nitsi la agudeari pi tinjia shi nămuzea. Cafî un ari-ndreptu la apurari di nomlu contra-a ahtariljei minteari ică agudeari.

Articulul 13

Cafi un ari-ndreptul la libertati di minari shi alidzeari-a loclui ti mincheani tu sinurli-a unlui stat.

Cafi un ari-ndreptul s-fugă dit cari tsi s-hibă stat, inclusiv shi-a lui, shi sh-si toarnă tu statlu-a lui.

Articulul 14

Cafi un di avinatslji ari-ndreptul s-caftă shi sh-si hârsească di azil tu altili statî.

La-ndreptul aestu cană nu poati s-apeleadză tu cazlu cându avinarea easti bazată pi un act criminal di natură nipolitică ică protsedură contra-a scopurlor shi printsipiilor a Natsiunilor Uniti.

Articulul 15

Cafi un ari-ndreptul la ună tsitâtsenii.

Cană nu poati după vrearea-a altului s-hibă alăsat fără tsitâtsenii nitsi fără di-ndreptul că s-u alăxească tsitâtsenia.

Articulul 16

Bărbatslji majori shi muljeri fără cană soi di limitări di punctul di rasa, tsitâtsenia ică pisti, au ândreptul s-intră tu cărună shi s-facă taifă. Elji suntu egalji la intrarea tu cărună, tut chirolu până dutsi căruna shi la aspărdzearea-a ljei.

Căruna poati s-facă cu libera shi completa căilăchi-a inshilor cari intră tu cărună.

Taifa easti nucleulu natural shi fundamental a sotsietatiljei shi ari-ndreptul la afireari di partea-a sotsietatiljei shi-a statlui.

Articulul 17

Cafi un ari-ndreptu s-aibă aveari, singur, ma sh-deadun cu altsă.

Cană nu poati după vrearea-a altului s-hibă alăsat fără di aveari.

Articulul 18

Cafi un ari-ndreptul la libertatea-a mindueariljei, a sinidisiljei shi-a pistiljei; ândreptul aestu u includi shi alăxearea-a pistiljei shi-a căidiiljei shi libertatea că om̃lu singur ică-n comunitati cu altsălji, public ică particular shi-u manifesteadză pitea ică căidiea pi calea di-nvitsătură, practicari-a pistiljei shi sh-li facă arădzli.

Articulul 19

Cafi un ari-ndreptu lalibertatea sh-minduească shi s-exprimă, tsi luacatsă shi-ndreptul s-nu hibă cărtit ti minduearea-lji, ma sh-ndriptatea că s-caftă, s-aproachi shi s-tindă informatsii shi idei cu cari tsi s-hibă instrumenti shi independent di sinurli.

Articulul 20

Cafi un ari-ndreptu shi libertatea la fronima adunari shi uneari.

Cană nu poati s-hibă pimtu zorlea s-pricadă la vără asotsiatsii.

Articolul 21

Cafi un ari-ndreptu s-ljea parti la condutsirea cu lucrî publitsi tu statlu-a lui, direct ică prin liber aleptsâljei reprezentantsă.

Cafi un ari-ndreptu pi baza egală s-intră tu slujbă publică tu statlu-a lui.

Vrearea-a miletljei easti baza-a puteariljei a statlui; vrearea aastă lipseashti s-hibă spusă la alidzerli perioditsi shi liberi cari va s-facă cu-ndreptul ghenereal shi egal la votari, cu votarea secretă ică ună protsedură adecvată cari u-asigură libertatea-a votariljei.

Articolul 22

Cafi un, ca membru-a sotsietatiljei, ari-ndreptu la asigurarea sotsială shi-ndreptul sh-realizează-ndrepturi economitsi, sotsiali shi culturali lipsiti la nâmuzea-a lui sh-ti libera developari-a personalitatiljei a lui, cu agiotolu-a statlui shi-a colaborariljei internatsională, shi conform cu organizatsia shi institutsiili-a statlui a lui.

Articolul 23

Cafi un ari-ndreptupi lucru, la libera alidzeari la intrarea tu lucru, la-ndreapti shi buni conditsii ti lucrari shi la apurarea di nilucrari.

Cafi un, fără cană alidzeari, ari-ndreptu la plată egală ti idviul lucru.

Cafi un cari lucrează ari-ndreptu la-ndreapta shi buna plată cari-a lui shi-a taifăljei a lui lă asigură exiestentsii cari corespundi la nâmuzea uminească shi cari, fu că va s-lipsească, va s-hibă completată cu altsă pâradz di apurarea sotsială.

Cafi un ari-ndreptu s-fondează shi s-intră tu sindicat ti-apurea-a interesilor a lui.

Articolul 24

Cafi un ari-ndreptu la discurmari shi njirari, inclusiv shi limitarea cu chifiri-a oarâljei ti lucru shi advili perioditsi cu plată.

Articolul 25

Cafi un ari-ndreptu la un standard ti bânatic cari lj-asigură shi ghinistari, a lui shi-a taifăljei a lui, inclusiv hârnearea, ânvishitearea, casa, shi mătrita-a iaturlui shi slujba sotsială tsi-i lipsită, ma shi-ndreptul la asigurari tu caz di armâneari fără lucru, langoari, niputeari, ânvidueari, ausheatic shi altili cazuri di chireari-a pâradzlor ti exiestentsii di tsircumstantsili independenti di vrearea-a lui.

Dadili shi ficiorlji au ândreptul di ună mătrită spetsială shi agiutor. Tuts ficiorlji, faptsă tu cărună ică nafoară di ea s-hârsescu di idvea apurari sotsială.

Articolul 26

Cafi un ari-ndreptul la-nvitsătură. Anvitsarea lipseashti s-hibă fără pâlteari, canai tu sculiili primari shi di calificari. Sculia primară easti obligatorii. Educatsia tecnică shi di calificari lipseashti s-hibă actsesibilă ti tuts ună turlii pi baza di atsea cum suntu cădări.

Anvitsarea lipseashti s-hibă ândreaptă ti-mplina developari-a personalitatiljei a omlui shi-nvârtushearea-a tinjiseariljei a-ndrepturlo a omlui shi libertâtsli fundamentali. Atsea lipseashti s-li agiută acăchisearea, arâvdarea shi upsitsâljea anamisa di tuti miletsli, grupatsii di rasă shi pisti, ma shi activitatea-a Natsiunilor Uniti shi vigljearea-a irinjiljei.

Pârintsâlji lu-au ândreptul cu prioritati că s-lă u-aleagă sculia-a ficiorlor a lor.

Articolul 27

Cafi un ari-ndreptu liber s-ljea parti tu bana culturală-a comunitatiljei, sh-si hârsească pi arta shi s-ljea parti la developarea di shtiintsă shi la hăirea tsi vini di-aclotsi.

Cafi un ari-ndreptu la apurarea-a interesilor morali shi materiali cari es dit cafi ună creatsii di shtiintsă, literară ică artistică-a curi creator easti el.

Articolul 28

Cafi un ari-ndreptu la progres sotsial shi internatsional tu cari ândrepturli spusi tu aastă Declaratsii pot ta s-hibă realizati complet.

Articolul 29

Cafi un ari obligatsiili-a lui fatsă di comunitatea cari mash ea lji-asigură năintari liberă shi completă-a personalitatiljei a lui.

La realizarea-a-ndrepturlo shi-a libertâtslo a lui cafi un poati s-hibă supus mash la atseali limitări cari suntu prividzuti cu nomlu cu scupolu că s-asigură pricânushtearea lipsită shi tinjisearea-a-ndrepturlo shi-a libertâtslo a alântor shi cu scoplu ti satisfatsirea-a ândreaptilor căftări-a moralui, sistemlu public shi ghinistarea publică tu sotsietatea democratică.

Aesti-ndrepturi shi libertâts di cană turlii nu pot sâ si realizează contra-a scopurlo shi-a printsipiilo a Natsiunilor Uniti.

Articulul 30

Nitsi unâ determinari dit aestâ Declaratsii nu poati s-hibâ tulumăcitâ ca-ndreptul ti cafi un stat, grupâ icâ insu ta s-u facâ cari tsi s-hibâ activitati icâ s-facâ catsi s-va s-hibâ lucru shutsâtâ la călcarea-a-ndrepturlor shi-a libertâtslor cari suntu bāgati tu ea.